

ГОДИШЊИ ИЗВЕШТАЈ

2022.

ПРИЈАТЕЉИ ДЕЦЕ СРБИЈЕ
-ИЗВЕШТАЈ О РАДУ ЗА 2022. ГОДИНУ-

САДРЖАЈ

УВОДНИ ДЕО.....	2
ПРОГРАМСКИ ДЕО	
А. КУЛТУРА И МЕДИЈИ.....	3
А.1. КЊИЖЕВНА НАГРАДА „НЕВЕН“.....	3
А.2. ТАКМИЧЕЊЕ ЗА НАЈБОЉУ ДЕЧЈУ КАРИКАТУРУ „МАЛИ ПЈЕР“.....	4
А.3. ПРИЗНАЊЕ ДОБРА ИГРАЧКА.....	5
А.4. БЕЏЕВИ И ДОБРДОШЛИЦЕ ЂАЦИМА ПРВАЦИМА.....	5
А.5. ИЗЛОЖБА „ЖЕЛИМ ДА РАЗУМЕШ – права детета кроз призму дечјег стваралаштва“.....	6
А.6. САОПШТЕЊЕ ЗА ГРАЂАНЕ: НАСИЉЕ НИЈЕ ЗАБАВА!.....	6
А.7. ТРИБИНА: „КУДА ИДЕ КЊИЖЕВНОСТ ЗА ДЕЦУ?“.....	7
Б. ОБРАЗОВАЊЕ.....	7
Б.1. ДЕЧИЈА НЕДЕЉА под слоганом „Шта детету треба да расте до неба“.....	7
Б.2. „МОЈЕ ПРАВО ДА ЗНАМ СВОЈА ПРАВА“.....	21
Б.3. ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ГРАНТ – Заједно за активно грађанско друштво (Швајцарска агенција за развој, Хелветас, Грађанске иницијативе).....	22
В. ИНКЛУЗИЈА И СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА.....	22
В.1. ОБУЦИМО ДЕЦУ СВРАТИШТА (P&G).....	22
В.2. ТОПЛИ ОБРОК ЗА СВАКО ДЕТЕ (Gvozden pediatrics).....	23
В.3. ХИГИЈЕНСКА СРЕДСТВА ЗА НАЈУГРОЖЕНИЈУ ДЕЦУ (P&G).....	23
В.4. ХУМАНИТАРНА АКЦИЈА „МОЈ ПРВИ НОВОГОДИШЊИ ПАКЕТИЋ“.....	23
Г. БЕЗБЕДНОСТ И ЗДРАВЉЕ.....	24
Г.1. “ГРАДИМО ПОВЕРЕЊЕ” (Уникредит фондација).....	24
Г.2. Национална конференција: „КАКО ДА СВАКО ДЕТЕ БУДЕ БЕЗБЕДНО – ТУ ГДЕ ЖИВИМ ТУ САМ СИГУРАН/НА“.....	24
Д. ЗДРАВА ЖИВОТНА СРЕДИНА И ОДРЖИВИ РАЗВОЈ.....	30
Д.1. #ENVIROMENTOOL.....	30
Д.2. ДИЈАЛОГОМ од ЕКО анксиозности до ЕКО акције 2022-2023 (Еразмус +).....	30
ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ – НОВИ ПОДСТИЦАЈИ И ИНИЦИЈАТИВЕ.....	31
1. Деца и медији – образовне институције као савезник у стварању здравог медијског окружења за децу.....	31
2. Карикатура у учioniци – карикатура као ликовни израз, средство комуникације и алат за интердисциплинарну наставу.....	31

УВОДНИ ДЕО

Организација цивилног друштва Пријатељи деце Србије (ПДС) бави се бригом и заштитом деце и младих, а у духу наше традиције и Конвенције о правима детета УН и свих осталих позитивних међународних и домаћих прописа. Залажемо се за пуну партиципацију деце и младих у областима које их се тичу, спрам узраста, могућности и интересовања и због тога децу и младе укључујемо у све фазе нашег деловања.

Наша визија:

Свако дете у друштву има једнако добре услове за раст и развој, квалитетно образовање, здравствену и социјалну заштиту, безбрижно је и заштићено, живи у породичном или породичноликом окружењу, инклузивном друштву и здравој животној средини.

Наша мисија:

Промоција и остваривање права детета и унапређење положаја деце и младих у Србији, како кроз директан рад с децом и младима тако и кроз утицај на јавне политике које се тичу деце и младих.

Пријатељи деце Србије делују као национална организација, али и као асоцијација општинских организација које се укључују у различите активности и пројекте које ПДС реализује на националном и регионалном нивоу. Организација има канцеларију у Београду, као и стално и повремено запослене професионалце/ке, а окупља и велики број стручних сарадника/ца који/е се баве децом: ствараоца за децу, наставника/ца, родитеља, студената/киња и осталих заинтересованих грађана/ки.

Свој рад дефинишемо кроз 5 програма: Култура и медији, образовање, Инклузија и социјална заштита, Безбедност и здравље, Здрава животна средина и одрживи развој

У 2022. сарађивали смо са великим бројем донатора и партнера: Владом Републике Србије (Министарство за бригу о породици и демографију, Министарство културе и информисања, Министарство просвете), Народном Скупштином РС, Швајцарском агенцијом за развој, Европском омладинском фондацијом Савета Европе и Европском комисијом, УНИЦЕФ-ом, великим бројем организација цивилног друштва, као и Грађанским иницијативама, Мрежом организација за децу Србије (МОДС) и Националном асоцијацијом практичара/ки омладинског рада (НАПОР), као и корпоративним сектором.

У односу на 2021. годину остварен је финансијски промет увећан за 28 одсто – што је показатељ даљег увећања броја програмских активности и веће подршке донаторске заједнице.

Чланови Управног одбора ПДС, током 2022. одржали су две редовне седнице и више електронских. У 2022. години одржана је редовна онлајн седница Надзорног одбора, а у септембру 2022. и Скупштина Пријатеља деце Србије чији домаћин је била Градска општина Звездара. Чланови Скупштине редовно су електронски информисани о деловању организације.

А. КУЛТУРА И МЕДИЈИ

А 1. КЊИЖЕВНА НАГРАДА „НЕВЕН“

Проглашење победника и свечана додела награда „Невен“ за издања из 2021. године одржана је у оквиру Програма обележавања Дечије недеље, 6. октобра 2022. године у Атријуму Народног музеја.

Свечаност је, у име покровитеља отворила Милка Миловановић Минић, државна секретарка Министарства за бригу о породици и демографију, а у име Народног музеја, као домаћина манифестације, лауреатима и гостима је добродошлицу пожелела Бојана Борић Брешковић, директорка Музеја. Ива Ераковић, директорка Пријатеља деце Србије је поздравила је присутне у име оснивача и реализатора конкурса за Књижевну награду “Невен” и Признања “Добра играчка”.

Програм је водио Милош Миловановић, новинар.

Имајући у виду да се ове године обележава 100 година од рођења Душка Радовића и да је 1955. године управо он био први добитник награде „Невен“ - за књигу поезије „Поштована децо“ (заједно са Бранком Ћопићем који је првим „Невеном“ награђен за књигу „Доживљаји мачка Тоше“), свечаност је почела песмом Душка Радовића „Здравица“ коју је говорила Срна Васиљевић, победница републичког такмичења рецитатора.

Организација Пријатељи деце Србије додељује награду „Невен“ од 1955. године, са циљем да подстиче стваралаштво за децу, афирмише ауторе и најуспешнија остварења за децу. Награда «Невен» је најстарија и најзначајнија књижевна награда у области књижевности за децу и младе у Србији и региону, а додељује се за најбољу књигу намењену деци, објављену у претходној години, за три области: белетристика, илустрација и популарна наука.

Награду чине повеља чији је аутор Душан Петричић и новчани износ од 50.000 динара.

Жири за белетристику радио је у саставу Јелена Панић Мараш – председница жирија, Бранко Стевановић и Душан Поп Ђурђев, а у конкуренцији за награду је било 20 наслова. **Жири је донео одлуку да се награда “Невен” за белетристику за 2021. годину додели ЈАСМИНКИ ПЕТРОВИЋ за књигу „100 лица столица“ у издању „Креативног центра“ из Београда.**

Жири за илустрацију радио је у саставу: Моника Ланг, Мања Радић Митровић и Славимир Стојановић – председник жирија, а у конкуренцији за награду био је 21 наслов. **Добитник „Невена“ је БОРИС КУЗМАНОВИЋ за илустрацију књиге „Бабарога“ ауторке Јелене Живановић у издању „Креативног центра“.**

Жири за популарну науку радио је у саставу: Јелена Панић Мараш, Душан Поп Ђурђев и председник жирија Слободан Бубњевић. **У овој категорији биле су 4 књиге, а жири је одлучио да награда ове године не буде додељена.**

Доделу награда ове године су подржали Министарство за бригу о породици и демографију и Министарство културе и информисања Републике Србије. Пријатељи награде су Модна кућа „Мона“ и Књиговезница „Которчевић Бранко“

Традиција коју Пријатељи деце Србије годинама негују је настављена - све књиге и играчке које су стигле на овогодишње конкурсе за „Невен“ и „Добру играчку“ поклоњене су вртићима и школама у сеоским срединама.

Више можете видети овде: [Додела књижевне награде Невен и Признања Добре играчке](#)

A.2. ТАКМИЧЕЊЕ ЗА НАЈБОЉУ ДЕЧЈУ КАРИКАТУРУ „МАЛИ ПЈЕР“

У двадесетосмој години „Малог Пјера“ и деветој години како се ово такмичење налази у Календару такмичења и смотри Министарства просвете, ово национално такмичење обухвата изузетно велики број учесника, а из године у годину расте и број учесника и квалитет радова.

Градска и општинска такмичења организовала су општинска и градска удружења Пријатеља деце, активи наставника ликовне културе у сарадњи са школским управама и колегама из цивилног сектора. Пристигли радови ученика основних школа из целе Србије најчешће су инспирисани темама везаним за породицу, школу, спорт, културу, заштиту животне средине, али и негативним појавама у друштву као што су апатија, насиље, отуђење и кич... Поруке су најчешће кратке и сажете у једноставну мисао упућену свету одраслих.

Више од 8.000 основаца узело је учешће на школским такмичењима, а наставници су препознали и прихватили овај вид стваралаштва и подржали и помогли такмичење у својим срединама. У томе су им помогле локалне организације Пријатеља деце и школске управе. Такмичење је реализовано у 16 округа, а на републичку селекцију се пласирало чак 322 радова. На републичком такмичењу награђено је 11 радова, а додељена је једна специјална награда.

Жирирање је обављено 17. маја 2022. у канцеларији Пријатеља деце Србије. Чланови жирија су били: Тошо Борковић, карикатуриста, Александар Загорац, професор уметничке групе предмета и Лука Јендрешек, дипл. сликар и графички дизајнер.

Републичка изложба је отворена, а награде додељене у ОШ „Скадарлија“ у Београду, 26. маја 2022.

Такмичење “Мали Пјер” доприноси увођењу иновација у наставни програм и ваннаставне, слободне активности ученика у програму ликовне културе. Порукама и темама подстиче ученике да путем карикатуре на занимљив и креативан начин изразе своје ставове и виђења појава и изазова у друштву, школи, породици, на улици и свуда у свом окружењу... „Мали Пјер“ тако развија креативно мишљење детета, али и критички однос према себи и свом окружењу.

Више можете видети овде: [Изложба Мали Пјер](#)

А.3. ПРИЗНАЊЕ „ДОБРА ИГРАЧКА“

Свечана додела признања за 2022. годину одржана је у оквиру Програма обележавања Дечије недеље, 6. октобра 2022. године у Атријуму Народног музеја

Признање ДОБРА ИГРАЧКА Пријатељи деце Србије додељују од 1987. године. Ово признање има за циљ промовисање домаће квалитетне играчке, као и подстицање произвођача и увозника да на тржишту обезбеде што квалитетније играчке водећи рачуна о свим важним аспектима: васпитно-образовним, развојно-подстицајним, здравственим, естетским, техничко-технолошким и еколошким.

Признање се састоји од повеље чији је аутор Борут Вилд и права коришћења знака „Добре играчке“.

Жири за доделу признања ДОБРА ИГРАЧКА радио је у саставу: Весна Јањевић Поповић, психолог; Љиљана Драгутиновић, председница Удружења васпитача Београд и Драгана Пурешевић, мастер педагог, асистент на Одељењу за педагогију и андрагогију Филозофског факултета у Београду – председница жирија.

Жири је донео одлуку да Признање и могућност коришћења знака Добре играчке, ове године припадне произвођачу *Revolucya Игра си ти* за игру “Изнебуха планета: ефекат лептира”.

А. 4. БЕЏЕВИ И ДОБРОДОШЛИЦЕ ЋАЦИМА ПРВАЦИМА

Овај програм је реализована је на основу дугогодишњег искуства, а комплети су припремљени и дистрибуирани према примљеним наруџбинама заинтересованих основних школа и локалних самоуправа.

Као и сваке године, беџеве и афише са текстом у виду добродошлице ђацима првацима осмислили су и дизајнирали, добитници награде „Невен“ из претходне године (текст: Пеђа Трајковић, илустрација: Душан Павлић). Текст Добродошлице преведен је на румунски, русински, мађарски, словачки и ромски језик.

Штампано је 6.000 комплета беџева и афиша са добродошлицом од чега су као члански допринос нашем раду и програму Добродошлица школе купиле 4.637 комплета, док је остатак подељен гратис школама, организацијама које се баве децом и дечијим болницама, као и учесницима сајмова и промоција на којима је ПДС учествовао.

А.5. ИЗЛОЖБА „ЖЕЛИМ ДА РАЗУМЕШ – права детета кроз призму дечјег стваралаштва“

У централном холу Народне скупштине, 1. априла, отворена је изложба „**Желим да разумеш – права детета кроз призму дечјег стваралаштва**“. Изложба је **резултат различитих конкурса Пријатеља деце Србије у претходној години, кроз које су деца цртежом, речју, поруком јасно дала до знања шта желе да одрасли разумеју, прихвате и промене. Изложено је преко 50 радова деце свих узраста из читаве Србије.**

Догађај су планирала и водила деца, а вршњацима, представницима ОЦД-а и представницима НС обратили су се као говорници ученици београдских школа „Шеста београдска гимназија“, „Друга економска школа, „Школа за ученике оштећеног вида Вељко Рамадановић“, као и „Таковски устанак“ из Горњег Милановца, а организована је тура у којој су учесници-средњошкоци обишли Народну скупштину, сазнали о културној вредности знања, као и развоју парламентаризма у Србији. Средњошколце је испред Народне скупштине поздравио председник НС, Ивица Дачић, а испред Пријатеља деце Србије обратила се директорка Ива Ераковић.

Ученице Балетске школе „Лујо Давичо“ извеле су балетску тачку „Пролећни валцер“, а управо кратки филм ученика/ца ове школе освојио је прво место на конкурс „Желим да разумеш“, који је био актуелан у току Дечије недеље.

Дечје стваралаштво, у свим својим облицима, од великог је значаја за изражавање деце и преиспитивање света у коме живе, као и развој културних капацитета читавог друштва. Деца и даље немају довољно прилика да изразе своје уметничке капацитете и таленте и да отворено говоре о проблемима у остваривању својих права.

А. 6. САОПШТЕЊЕ ЗА ГРАЂАНЕ: НАСИЉЕ НИЈЕ ЗАБАВА!

Поводом насиља над малолетном девојком (која је дете по законима Републике Србије и Конвенцији о правима детета Уједињених нација) у ријалити програму на националној телевизији Пинк, Пријатељи деце Србије и Мрежа организација за децу Србије поднели су пријаву Регулаторном телу за електронске медије (РЕМ) и позвали надлежна министарства (МУП и Министарство за бригу о породици и демографију) да реагују у

складу са својим законским овлашћењима и о свему обавестили Заштитника грађана и Повереницу за равноправност.

А.7. ТРИБИНА: „КУДА ИДЕ КЊИЖЕВНОСТ ЗА ДЕЦУ?“

На Сајму књига, у сали Душан Радовић, 25. октобра, одржана је трибина “Куда иде књижевност за децу?” у којој су учествовали чланови актуелног жирија Књижевне награде “Невен” Јелена Панић Мараш, Душан Поп Ђурђевић, Слободан Бубњевић и Славимир Стојановић и извршна директорка Пријатеља деце Србије Ива Ераковић. Модератор трибине био је Владимир Вукомановић Растегорац.

Директорка Пријатеља деце Србије је представила дугу традицију Награде “Невен” и њен допринос стваралаштву за децу. Говорила је и о изазовима у финансирању ове награде, као и о потреби да се држава стабилније и ван редовних конкурса стара о одрживости културне баштине за децу и култури уопште.

Учесници трибине су се сложили да је поезија скрајнута и да доминира романескно штиво када се говори о књижевности за децу. Оценили су и да се не ослушкују довољно потребе нових генерација, као и да су главни ликови углавном “бела деца из средње класе”. Проблеми су, између осталих, и криза ауторства у популарној науци за децу, криза аутентичности, као и то што се мало пажње посвећује типографији.

Најуспешнији примери дечијих књига су оне у којима су илустрација и текст синхронизовани, закључили су учесници и поручили да је то изазов коме упркос комерцијалним захтевима тржишта, издавачи треба да воде рачуна.

Б. ОБРАЗОВАЊЕ

Б.1. ДЕЧИЈА НЕДЕЉА под слоганом „Шта детету треба да расте до неба“

Дечија недеља је најрадоснија седмица у години јер се у њој реализује највећа национална манифестација за децу, коју препознају сви релевантни друштвени актери, а представља својеврсан алат за образовање у области права детета. Одржава се сваког октобра у циљу уједињења свих релевантних друштвених актера ради континуираног побољшања положаја детета у Републици Србији.

Једна од највећих вредности *Дечије недеље* јесте пуно учешће деце у свим програмима који је прате и у којима деца имају прилику да искажу своје ставове, мишљења, укажу на проблеме, као и да покажу своја знања, таленте и вештине. Подстицањем пуног учешћа деце у друштвени живот, сензибилише се јавност о потреби пружања једнаких шанси за свако дете. Остваривање њиховог пуног потенцијала у складу са годинама живота и зрелашћу, важан је део одрастања. Нема средине у којој Дечија недеља није обележена,

само централни, републички програм окупио је више од 1.000 деце и младих, а укупан број учесника мери се десетинама хиљада.

Дечија недеља се одржала под покровитељством Министарства за бригу о породици и демографију, а обележиле су је све релевантне институције образовања и културе, социјалне и здравствене заштите. Символ је успешне сарадње државе, цивилних и струковних организација, привреде, као и угледних појединаца посвећених деци у заштити дечијих права.

Дечија недеље има изузетно дугу и успешну традицију – на овим просторима се обележава од 1934. године, од 1987. године је на предлог организације Пријатељи деце Србије уведена у Закон о друштвеној бризи о деци. Од 2018. године се налази у Закону о финансијској подршци породица са децом, а своју мисију увек изнова прилагођава актуелним потребама деце и младих - указујући на стварни положај детета и младих у друштву и важна питања у овој области, скрећући пажњу на дете као носиоца права да одраста у што бољим условима, како у породици, тако у локалној заједници и друштву у целини.

Избором најактуелнијих тема *Дечија недеља* континуирано доприноси даљем развоју савременог националног система за промоцију и заштиту дечијих права. Она подстиче унапређење положаја детета у нашем друштву кроз даљи развој свих услова, и пружање финансијске, социјалне, здравствене, културне и образовне подршке за остварење ових циљева. Она је и прилика да се укаже на постигнуте резултате, али и на изазове у области промоције и заштите дечијих права у Републици Србији.

Ове године посебна пажња је посвећена раном развоју деце и подршци породици. Брига о деци постиже се и бригом о родитељству, укључујући алтернативне облике и омогућава се кроз програме интегрисаних услуга подршке родитељству и раном развоју деце у области здравства, образовања и социјалне заштите. Ове услуге је потребно константно унапређивати, у корист побољшања положаја сваког детета у нашем друштву. *Дечија недеља*, као највећа национална манифестација за заштиту и промоцију дечијих права била је идеална прилика да се говори о резултатима као и изазовима у овој области.

ПОНЕДЕЉАК, 04. октобар, 12:00-13:30 сати, Палата Србија

ОТВАРАЊЕ ДЕЧЈЕ НЕДЕЉЕ

- **Јавна и медијска промоција**

Програм отварања Дечије недеље одржан је у понедељак, 3. октобра 2022.г. у Палати Србија. Вокална група Дечјег културног центра „Нађи своју звезду“, под диригентским вођством Снежане Деспотовић, отворила је свечаност песмом „Војска оштрих оловака“.

Са циљем да се анализирају досадашња постигнућа Републике Србије у домену заштите детета и да се сви одговорни актери позову на додатно унапређење положаја деце у

нашем друштву и обезбеде оно што деци треба за правилан раст и развој, на отварању су се окупили представници државних органа, надлежних министарстава, Народне скупштине и других значајних институција, медија, удружења цивилног друштва одговорних за остваривање права детета у нашој земљи.

У име покровитеља Дечије недеље, Министарства за породицу и демографију, Дечију недељу је отворила Милка Миловановић Минић, државна секретарка. У свом обраћању дала је пресек о деловању Министарства, а затим је деци поручила да сањају непрестано, али и да траже помоћ од одраслих када год им је потребно, као и да треба слободно да изражавају своје мишљење.

О остваривању права детета у нашој земљи говорили су и: потпредседница Народне скупштине и чланица Одбора за права детета госпођа Сандра Божић, помоћник Министра просвете, науке и технолошког развоја др Милан Пашић и госпођа Јелена Зајегановић Јаковљевић из УНИЦЕФ-а.

На крају су се, у име деце, обратили Никола Веселиновић и Катарина Стојићевић, ученици средњих школа, који су представљали глас деце Србије.

Након тога, обављена је свечана додела годишњег признања Пријатеља деце Србије за добротворство деци - „Маслачак“. Циљ овог признања је да укаже на примере добре праксе у пружању подршке деци и њиховом развоју, а Управни одбор организације је одлучио да „Маслачак“ ове године припадне Александри Богдановић.

Александра Богдановић из Баћевца добила је ово признање као покретач и реализатор акције „Књига за све“ која траје више од 5 година а кроз коју је сеоским вртићима и школама у Србији донирано преко 5000 књига. Признање је уручила Ива Ераковић, директорка Организације.

Након завршног обраћања Иве Ераковић која је истакла важност партиципације деце у друштвени живот Вокална дечија група „Нађи своју звезду“ отпевала је песму „На слово на слово“.

Свечаност је завршена коктелом.

УТОРАК, 4. октобар, 12:00-16:00 сати, Народна скупштина Републике Србије
СЕДНИЦА УЧЕНИЧКИХ ПАРЛАМЕНАТА

- **Скуп представника ученичких парламената из тридесет општина у Србији кроз интерактивну дебату “Моје је право да живим здраво – Допринос деце и младих у заштити животне средине”.**

Да би обезбедили и промовисали директно учешће деце у друштвеном животу кроз слободно формирање и изражавање мишљења о свим питањима која их се тичу, значајно важан део *Дечије недеље* представља сусрет ученика/ца средњих школа у Србији, ове

године одржан под називом „**Моје је право да живим здраво – Допринос деце и младих у заштити животне средине**“. Ученицима је указана прилика да уз подршку стручњакиња размишљају и дебатују на тему која је веома актуелна данас – заштита животне средине.

Ове године, уводну реч и модерирање седнице имали су **Никола Веселиновић** (председавајући), ученик Саобраћајне школе у Новом Саду, и ученица **Катарина Стојићеве** (копредседавајућа), ученица Зуботехничке школе у Београду. **Од 2018. године**, практикује се да је и модераторска улога предата деци јер је Дечија недеља - недеља деце, и овим је деци омогућено да имају свој скупштински радни састанак, са радном групом у пуном саставу, у озбиљном амбијенту, са стручњацима, где је цела седница у њиховим рукама те им је дата прилика да дебатују о важним темама које се њих тичу.

Седници је присуствовало 105 средњошколца/ки из целе Србије као и 38 из школа из Европске уније (Италија, Пољска, Данска, Португалија) који су у Србији на основу Еразмус пројекта, чији је домаћин у Србији – Школа за особе оштећеног слуха „Стефан Првовенчани“ Београд. Тиме је овогодишња седница постала – интернационална!

Учесници су представници/е ученичких парламената или волонтера/ки, младих лидери/ке активни у удружењима и младих активиста ученика, а на почетку су им се обратили и:

- **Снежана Пауновић** - потпредседница Народне скупштине и чланица Одбора за права детета,
  - **Милка Миловановић Минић** - државна секретарка Министарства за бригу о породици и демографију,
  - **Ива Ераковић** извршна директорка Пријатеља деце Србије и
- Седници су присуствовали/ле и чланови/це Одбора за права детета НС.

Потпредседница Народне скупштине и чланица Одбора за права детета **Снежана Пауновић** свечано је отворила седницу, исказала је задовољство учешћем и истакла да верује да наша земља има сигурну будућност јер постоји много деце коју занима борба за остваривање права и бољи живот. Након што је пожелела добродошлицу свима, осврнула се на дугу традицију одржавања Седнице ученичких парламената, у оквиру Дечије недеље, коју подржава Конвенција о правима детета УН и навела да сматра да су ове седнице веома битне јер дозвољавају да се деца активирају и питају за ствари које их се тичу. Исказала је задовољство јер је седница посвећена доприносу деце и младих у заштити животне средине и одрживог развоја, јер, уколико се изостави укључивање деце, аутоматски се угрожавају права детета на здрав живот. Поменула је учесницима да треба да представе оно што се дешава у њиховој средини, оно што треба да се мења, и о чему би требале да заговарају локалне политике и да је поента овог скупа да се пошаље порука јавности да је битна партиципација деце у заштити животне средине и да треба да се уложе једнаки напори да би деца и млади, уз подршку институција и одраслих, остварили своја права.

Рекла је да ће је додатно радовати ако се народним посланицима и осталим одраслима укаже на оно што они не могу да виде, јер верује да деца најреалније сагледавају свет.

Милка Миловановић Минић – државна секретарка Министарства за бригу о породици и демографију, које је покровитељ Дечије недеље, поздравила је све у име министра и пожелела је свима срећну Дечију недељу. Обавестила је учеснике да се дан раније одржао састанак представника министарстава где је тема састанка била остваривање дечјих права, те шта су доносиоци одлука учинили за децу и који су планови за унапређење положаја детета. Пренела је став свих да треба питати децу - шта им то треба да расту до неба, и да треба да се разговара са децом како гледају на друштвене проблеме, што ће довести до подстрека институцијама да ефикасније решавају проблеме. Државна секретарка је такође поменула пројекте које спроводи Министарство, међу којима се истакао пројекат са УНИЦЕФ-ом под називом „Буди рука која воли и реч која соколи“, који је довео до промене породичног законика и залаже се за васпитање деце ненасилним средствима. Напоменула је да се насилник не рађа већ се насилник постаје, а водећи се тиме, битно је да и деца и одрасли показују нулту толеранцију за било који облик насиља. Миловановић Минић је, такође, подржала учешће деце у заштити животне средине.

Затим се присутнима обратила извршна директорка Пријатеља деце Србије, **Ива Ераковић**, која је наком поздрава деци констатовала да је Дечија недеља, недеља када се покушавају сагледати сва дечија права – докле се стигло у примени истих и шта још недостаје, али да то није недеља када се отварају или затварају приче о дечијим правима, већ се за њих увек треба залагати, јер су дечја права једнако битна као и сва друга. Подсетила је да су сви овде због младих и деце те је охрабрила учеснике да говоре, након чега је пожелела срећну Дечију недељу и замолила учеснике да помогну одраслима тако што ће изнети своје идеје, виђања и погледе о свету у коме одрастају и живе.

Након кратке паузе, **Ераковић** је упутила учеснике на то како је дошло до оснивања програма Пријатеља деце Србије Одрживи развој и заштита животне средине. Објаснила је да је идеја потекла од деце и младих, која су пре пар година исказали интересовање за заштиту животне средине, али и забринутост за будућност планете и света у коме живе. Пријатељи деце Србије тренутно спровode два пројекта у оквиру овог програма, од кога је први „EnvironmentTOOL“ (подржан од Европске омладинске фондације Савета Европе), где је младима из различитих крајева Србије омогућено да уче о активизму за заштиту животне средине, али и да учествују у стварању активистичких алата за заштиту животне средине. Други пројекат носи назив „Од ЕКО анксиозности до ЕКО акције“, подржан од стране Европске уније кроз Еразмус + пројекат. Тај пројекат је потекао из дискусије са Међународног дана детета у 2021. години, када су деца и млади, бавећи се менталним здрављем, закључили да на страх и анксиозност деце утичу и проблеми које доносе климатске промене, загађење, те многу децу мучи питање - Да ли уопште има будућности за нас? Након истог, спроведено је истраживање деце целе Србије узраста од 13 до 18 година које је потврдило нови феномен: ЕКО анксиозност деце и младих. Дошло се до

идеје да се та анксиозност „претвори“ у акцију која ће помоћи да деца унапреде животну средину, образложила је Ераковић.

Након тога, деце су укратко упозната са темом националног ђачког парламента и дошао је на ред главни део седнице – дискусија ученика на тему унапређења животне средине. Резултати и закључци представљени су у табели испод:

Проблеми	Препоруке
<ol style="list-style-type: none"> 1. Малолетници нису свесни тога да могу да утичу на законе и у омладинским политикама 2. Канцеларије за младе су готово неактивне ван Београда и Новог Сада, те млади немају много прилика да учествују у пројектима 3. Несавесно бацање смећа ван места предвиђених за то 4. Недостатак новчаних средстава мањих средина за улагање у заштиту животне средине 5. Мањак зелених површина у градовима 6. Мањак подршке државе и општина за озелењавање површина 7. Превелика стопа експлоатације природних богатстава Србије 8. Велика стопа вандализма који се не кажњава (ломљење канти, разбацавање и паљење смећа...) 9. Топљење ледника 10. Нове инфективне болести на које људи нису оторни 11. Већа стопа УВ зрачења 12. Људи немају одговорност ни осећај за еколошко здравље и загађење и појам екологије им је апстрактан 13. Незаинтересованост педагошких служби у појединим школама за сарадњу са ученицима у области еколошког освешћивања 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Да се едукацијом деци и младима подигне свест да прво пораде на унапређењу својих ставова, а затим истим утичу и на околину 2. Активизам у школама који би био покренут од стране директора, професора и осталих запослених у који би се ученици укључили 3. Увођење ЕКО полиције, која би кажњавала људе који загађују околину, посебно у парковима 4. Правити објекте са еколошким панелима (нпр, грејање на соларну енергију) 5. Садња биљака око зграда које би смањивале буку и давале више кисеоника 6. Чешћа партиципација деце у еколошким програмима, јер ће тако најбоље научити о својој средини 7. Искористити природна богатства земље у интересу здравља грађана 8. Едукација родитеља о одрживом развоју и последицама загађења 9. На друштвеним мрежама подизати свест о екологији 10. Формирање мрежа или група где млади могу да заједно комуницирају о овом проблему и иницирају и спроводе еко акције 11. Постављање филтера на фабрике ради

14. Недовољна едукација одраслих и младих о еколошким проблемима и заштити животне средине и мањак стручног кадра који може да препозна и реши еколошке проблеме 15. Неодговорни страни инвеститори који великим грађевинским и индустријским пројектима угрожавају Србију 16. Недовољна информисаност о постојању еколошких организација и акција 17. Одустајање од акција због мишљења да ништа неће бити постигнуто (апатија) 18. Отпадне воде и недостатак постројења за пречишћавање истих 19. Лош утицај дуванског дима на младе и загађеност ваздуха, као и развијање опасних болести, нпр. карцинома 20. Бацање смећа на обалама река 21. Велико загађење ствара депресију код људи и пад мотивације 22. Прљави градови 23. Превише трошења папира; константна штампа нових уџбеника 24. Превише издувних гасова из превозних средстава и лош јавни саобраћај 25. Недостатак бициклических стаза 26. Људи за кућним љубимцима не скупљају отпад за истим 27. Национални паркови не сарађују довољно са школама; надлежни имају предрасуде да деца не могу да помогну 28. Локалне самоуправе не улажу или слабо улажу средства у одрживи развој 29. Велики број људи нема смелост да самоиницијативно делује у овој области 30. Веома мало канти за рециклажу, међу људима није подигнута свет о рециклирању	- мањег загађења ваздуха и воде 12. Акције младих и деце за чишћења градова 13. Пажљиво одлагање медицинског отпада као и едукација људи о истом 14. Коришћење обновљивих извора енергије 15. Увести у све школе еколошко разврставање смећа; обавезни контејнери за папир 16. Укинути константно мењање и куповину уџбеника већ да се наслеђују стари, тиме би се уштедео и папир и новац – увести наслеђивање уџбеника са генерације на генерацију или коришћење уџбеника у е-формату 17. Образовати еколошке секције у свакој школи 18. Влада РС да више инвестира у еколошке акције и програме 19. Организовати еколошке радионице са стручњацима који би едуковали младе 20. Да школе из малих градова организују еколошке акције и излете са школама из великих градова 21. Промоција екологије од млађих разреда 22. Организовати сађење дрвећа у школама сваке године 23. Пробудити свест о обавезама према природи кроз едукативне програме/радионице 24. Организовати сусрете представника деце из других земаља са нашом децом и размењивање идеја о екологији 25. Направити боља постројења за пречишћавање воде и веће улагање у

<p>31. ЈКП најчешће спајају мешовито смеће са смећем за рециклажу</p> <p>32. Фабрике, железаре и тешка индустрија су у или преблизу насељених места</p> <p>33. У насељеним местима постоји мало места предвиђених за одлагање смећа</p> <p>34. Исушивање река</p> <p>35. Решавање проблема медицинског отпада (посебно маске које су постале огроман део отпада)</p>	<p>исте</p> <p>26. Више бицикличких стаза и стварање навике да се мање користе моторна возила</p> <p>27. Да надлежни доносиоци одлука саслушају децу и да укажу на то како ће решавати проблеме</p> <p>28. Покренути акцију да сваки грађанин засади једно дрво</p> <p>29. Осмислити идеје за економичније одлагање смећа</p> <p>30. Постављање канти за смеће у насељима и свакој аутобуској станици и у градовима и у мањим местима</p>
--	---

Међу говорницима, обратила се и ученица која је говорила испред слепих и слабовидих особа и указала је на један велики проблем који представља опасност по живот свих који спадају у ову групу људи. Нагласила је да је велики проблем у сналажењу у саобраћају, из тог разлога што се возачи паркирају на тротоару или се заустављају на коловозу (ван паркинга), те слепе и слабовиде особе не могу имати добар оријентир о томе шта се дешава и кретање у саобраћају постаје екстремно ризично. Замолила је све надлежне да регулишу дати проблем јер је право детета да живи безбедно, а на овај начин, то право је овој групи деце потпуно одузето. Такође је као проблем навела то да се звучни семафорима гасе након осам сати увече, те сматра да то није у реду, јер не треба одвајати особе које виде од слепих особа, и ако једни имају право да безбедно прелазе улице у било које доба дана или ноћи, то право треба дати и слепим и слабовидим људима. Укупно 34 ученика/це су изашли за говорницу и у име својих школа и локалних средина из којих долазе - говорили о проблемима и предлозима за решење истих.

Координатор седнице, Дражен Зацери, након излагања младих, свима се захвалио на учешћу и напоменуо је да ће бити још сличних догађаја већ у новембру, о чему ће се млади моћи информисати на сајту Пријатеља деце Србије.

СРЕДА, 5. октобар, 11:00-13:00 сати, Медија центар

Јавна дебата „Шта детету треба да расте до неба? – Подршка породици за подстицајно родитељство у раном развоју деце“

У оквиру програма Дечије недеље одржана је јавна дебата у Медија центру на тему „ Шта детету треба да расте до неба? – Подршка породици за подстицајно родитељство у раном развоју деце“.

Сви учесници су представили значај улагања у рани развој детета, а самим тим и значај подршке родитељима, старатељима као и хранитељима деце. Међу присутнима били су и студенти и новинари који су имали право укључивања, дискутовања и учествовања у јавној дебати. Дебата се преносила уживо, а гледаоци су могли да постављају питања путем друштвених мрежа.

На дебати су у својству говорника говорили: **државна секретарка Министарства за бригу о породици и демографију Милка Миловановић Минић, самостални саветник у Министарству за бригу о породици и демографију и психолог Весна Текић, испред УНИЦЕФ-а Мила Вуковић Јовановић, директор Мреже за организацију деце Србије Саша Стефановић, дечији психолог Весна Јањевић Поповић и Ива Ераковић – директорка Пријатеља деце Србије и модераторка скупа.**

Представнице Владе РС детаљно су говориле о напорима Министарства у унапређењу Закона о финансијској помоћи породица са децом као и напорима и остваривањима циљева за лакши живот породица са децом, укључујући старатељске и хранитељске породице. Представница УНИЦЕФ-а је представила активне програме која поменута организација спроводи, у циљу освешћавања људи о ненасилном васпитању деце, а такође је и говорила о статусу и положају хранитеља у друштву. Представник цивилног сектора говорио је о ангажовању цивилног друштва у овој теми, истакавши значај удруженог рада свих актера у овј области, док је психолошкиња говорила о значају позитивног родитељства и свих предности оваквог приступа за децу, али и родитеље. Присутне представнице Министарства унутрашњих послова су представиле Пројекат оснаживања представника младих и полиције у области превенције малолетничког криминала, под називом „СМЕРНИЦЕ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ РАДИОНИЦЕ – МОЈЕ ЈЕ ПРАВО ДА ЗНАМ СВОЈА ПРАВА И ОБАВЕЗЕ“, које су припремале у сарадњи са Министарством просвете, науке и технолошког развоја и Пријатељима деце Србије.

Међу пристиглим питањима истакао се проблем хранитеља, који наилазе на велику осуду и неразумеваче околине у својој одлуци да буду хранитељи, родитељске недоумице везане за васпитање и развој детета, а сви присутни су се шотрудили да дају конкретне одговоре.

Дебата је била доступна и у онлајн формату.

У наставку се налази снимак комплетне дебате:
<https://www.youtube.com/watch?v=s8jTGzAqpPM&t=2s>

ЧЕТВРТАК, 6. октобар, 13:00-14.30 сати, Народни музеј

- **ДОДЕЛА НАГРАДА „НЕВЕН“ И „ДОБРА ИГРАЧКА“**

Описано кроз А.1. и А.3.

ПЕТАК, 07. октобар 2021. од 12-14 сати, Установа вождовачки центар „Шумице“

- **ФЕСТИВАЛ ДЕЧИЈЕГ СТВАРАЛАШТВА**

Пријатељи деце Србије, у сарадњи са Пријатељима деце Београда организовали су Фестивал дечјег стваралаштва током трајања Дечије недеље. Фестивал је одржан у петак, 7. октобра, са почетком у 12:00 сати, и трајањем до 14 сати, у Установи вождовачки центар „Шумице“, Устаничка 125/1.

Програм је осмишљен као музичко сценски приказ дечјег стваралаштва у фестивалској атмосфери. Учествовало је око 250 деце узраста од 6 до 17 година из предшколских установа, основних и средњих школа у Београду.

На фестивалу је представљено педесетак најуспешнијих дечјих ликовних радова на тему Дечије недеље, насталих у основним школама у Београду. На ликовни конкурс је приспело 195 радова са 10 београдских општина. Жири у саставу: Мирјана Ђошић, Марија Здравковић и Јована Живчић Радовановић су доделиле укупно 14 награда у три категорије.

Фестивал дечијег стваралаштва је програм конципиран тако да промовише и афирмише право на игру, стваралаштво, културу и креативност, квалитетно провођење слободног времена, изражавање способности, знања и вештина сваког детета, без обзира на узраст уважавајући различита дечија интересовања. Фестивал је био и прилика за представљање активности које доприносе остваривању права детета у инклузивном окружењу, њиховој пуној партиципацији и интегрисању, са акцентом на право на игру и стваралаштво, квалитетно слободно време и рекреацију.

Програм је реализован под покровитељством Министарства за бригу о породици и демографију. Фестивал су отвориле представница општинског већа, задужена за друштвене делатности, ГО Вождовац и директорка Пријатеља деце Србије. Потом је уследио програм:

1. Група деце из ОШ „Краљица Марија“ и песма ”Гугутка гука”
2. Предшколска установа - вртић ”Бајка” са песмом ”Екологија”
3. ОШ „Вељко Дугошевић“ композиција „Вила“ - аутор Мари Мари, песму је изводила Лена Видаковић, 5.разред, уз пратњу клавира
4. Чаробни гост изнанађења - мађионичар
5. Плесни центар - београдски играчки центар, група ROYALTY која је изводила плесни микс
6. Дуња Лакић, пети разред, која је изводила серенаду Београду
7. Славка Грујичић, која је представила своју песму ”Како расту деца?”
8. Група певача из основне школе Јосиф Панчић, са професором Татјаном Мађејком и песмом Ој, Косово
9. Народну песму "Расти мој зелен боре" је извела група од петнаест ученица старијих разреда ОШ „Франце Прешерн"
10. Константин Ивановски, ОШ "Вожд Карађорђе", Јаково – одсвирао је композицију на гитари "Хабанера", Pascual Roshe.

11. Балетске тачке праћене класичном музиком
- ученице основне балетске школе "Лујо Давичо", други и четврти разред:
12. Наступи ученика из основне школе "Бранко Радичевић" у Батајници:
Андреа Тишма 6/7 (са песмом "Сећаш ли се оног сата" - К. Станковић), Петра Травица 6/7 (са песмом "Ода радости" - Лудвиг ван Бетовен), Маша Марић 6/7 (са песмом "Ајде Като" - народна) и Миљана Јововић 6/7 (са песмом "Изнад дуге" - Харолд Арден) Менторка: Зорана Исаиловић.
13. Плесни студио СПИН
14. Ученици из специјалне основне школе "Радивоје Поповић" из Земуна су извели песму: "Заволи" на знаковном језику и песму: "We will rock you" - Queen.

За реализацију програма урађени су и обезбеђени:

- награде за учеснике који су освојили неко од прва три места у свакој категорији ликовног конкурса
- дипломе за све награђене учеснике ликовног конкурса
- Освежење и храна за 20 ангажованих волонтера/ки, као и послужење за сву децу, како учеснике, тако и публику.
- професионални пројектни менаџер и водитељ програма са аниматорским елементима уз подршку мађионичара.
- Радни материјал и услуге транспорта истог, као и други неопходни логистичко технички радови за реализацију сценског наступа деце и изложбе ликовних радова.

СУБОТА, 8. октобар, 12-14 сати, МОСТОВИ МЕЂУ ГЕНЕРАЦИЈАМА

- **Онлајн национални догађај: „Родитељство кроз генерације“**

Овај програм традиционално промовише и развија међугенерациску солидарност и културу толеранције и сарадње, а код деце и младих подстиче поштовање животног искуства старијих. Ове године, Пријатељи деце Србије су одржали онлајн националну дискусију „Родитељство кроз генерације“.

Свака генерација родитељство и одгој детета у заједници доживљава на другачији начин, а тема „традиционално или модерно васпитање“ увек је испуњена разним недоумицама, питањима и бојазнима. Истовремено, неупитна је чињеница да је за успешан развој деце неопходна и важна читава заједница коју чине припадници свих генерација. Кроз дискусију су, због тога, родитељи, старатељи, стручњаци и најшира јавност могли да размене важне поруке и искуства, и дођу до нових. Догађај је одржан у форми лајв стрима на Фејсбуку, чиме смо обезбедили да сви заинтересовани грађани у РС могу да га испрате. Разговор је вођен у форми подкаста у коме су учествовати еминентни стручњаци/киње у области психологије и педагогије родитељства и развоја детета, а сви пратиоци су имали прилику да у коментару поставе питања и добију одговор. Сам снимак је трајан ресурс и резултат Дечије недеље и постављен је на сајт расположиве онлајн платформе.

Наши саговорници били су:

- **Јелена Холцер** – дипл. педагог, оснивач и директорка Школе за родитеље;
- **Александра Радосављевић Лукић** – дипл. педагог, психотерапеут у едукацији, креатор за групе за психолошку и групну подршку за нове маме “Мама и ја” и
- **Миша Стојиљковић** – психолог, новинар и аутор емисије “Тата, ти си луд”, за себе воли да каже да је и савремени татолог

Поткастом је модерирао Ива Ераковић, извршна директорка ПДС-а.

Снимак разговора можете погледати на нашем јутјуб и фејсбук каналу:

<https://www.youtube.com/watch?v=xJpv9dlwcOk&t=2808s>

НЕДЕЉА, 9. октобар, Национални онлајн конкурс

- **Национални он-лине конкурс: „Шта МИ треба да растем до неба“**

Као подршка пуном остваривању дечијих права, а поводом Дечије недеље, реализовали смо национални онлајн конкурс „Шта ми треба да растем до неба“.

Циљ кампање је био да прикаже шта је деци важно, да приближи дечију перспективу одраслима. Садржај је постављан на друштвене мреже са хештегом #rastemdoneba. На конкурс је пристигло преко 250 радова деце и младих из вртића, основних и средњих школа, балетских школа, едукативних центара, удружења грађана... Пристигли су радови из Србије, Француске, Норвешке, САД-а, Републике Српске... У креирању порука учествовало је преко 2500 деце, а само преко наших друштвених мрежа овај конкурс и пристигле радове је директно видело, лајковало, коментарисало преко 500.000 грађана. На овај начин промовисали смо значај заштите и остваривања дечијих права и партиципације, као и заједништва, разумевања, солидарности, дијалога, повезивања.

Жири је радио у саставу:

Јелена Стојиљковић, председница жирија, педагошка саветница, професорка српског језика и књижевности;

Весна Петровић Урошевић, чланица жирија, психолошкиња, председница Управног одбора Пријатеља деце Србије;

Ива Ераковић, чланица жирија, дипл. новинарка и комуниколошкиња, директорка Пријатеља деце Србије.

Награђено је осам конкурсних поднесака и похваљено четири.

Прва награда:

Продужени боравак „Наша бајка“, Београд

Друга награда:

ПУ Цврчак, Нови Сад

Сара Станковић и Анастасија Пешић, ОШ „Свети Сава“, Пирот

Удружење грађана „Базимили“, Лајковац

Трећа награда:

Александра Ђорђевић ШОСО “Младост”

ОШ „Свети Сава“ Каћево, Аљиновићи, Хисарџик, Ташево и Косатица

ОШ „Доситеј Обрадовић“, Сомбор

Балетска школа „Лујо Давичо“, Београд (група радова)

Похвале:

Школа за основно и средње образовање “Јелена Варјашки” из Вршца

Удружење за помоћ особама ометеним у развоју „Нада“ из Кладова

Академија техничко-васпитачких струковних студија Ниш – одсек Пирот

“Сава” онлајн школа српског језика, културе и традиције (група радова)

На следећем линку можете видети све награђене радове:

<https://prijateljidece.org/malipjer2022/>

Победници конкурса награђени су књигама и дипломама.

Реализација Програма Дечје недеље на локалу

Представници локалних самоуправа у сарадњи са локалним организацијама Пријатеља деце и другим партнерима, о реализацији програма Дечије недеље послали су Пријатељима деце Србије наративне извештаје који показују да је централна тема препозната и програмски подржана. Извештаји су анализирани зарад програмског унапређивања Дечије недеље, као и уочавања других важних тема.

Дечија недеља је манифестација која обједињује све актере локалних заједница и као и до сада обележена је широм Србије. У многобројне програмске активности укључиле су се сем локалних самоуправа и организација Пријатеља деце Србије и: школе, предшколске установе, као и остале релевантне институције образовања, културе, социјалне заштите (библиотеке, читаонице, галерије...), као и организације цивилног друштва. Партиципација деце и младих у програмима и активностима Дечије недеље је једна од најважнијих програмских циљева и примера добре праксе, који и даље треба равијати. Локални медији су се изузетно ангажовали у преношењу активности Дечије недеље.

Административни послови

Административна задужења у Дечијој недељи везаних за Уредбу Владе Србије, (израда, штампа и дистрибуција промотивног материјала и поштанских марака, израда, штампа и дистрибуција доплатних марака, дистрибуција комплетног пропагандног материјала и доплатних марака свим школама и локалним самоуправама у Србији, министарствима,

установама културе...), су обављена на време и на устаљено најрентабилнији и најефикаснији начин. Приметно је поскупљење одређених услуга из ове ставке буџета, али је било могуће уклопити их у планиране трошкове.

Пријатељи деце Србије су уз подршку Министарства за бригу о породици и демографију и ове године успели да обезбеде бесплатне сале за програме, као и учешће великог броја ангажованих особа и услуга у Дечијој недељи, на волонтерској бази. Ове године Дечију недељу су подржали: Народна скупштина РС, Народни музеј, Модна кућа МОНА, Књиговезница „Которчевић Бранко“...

У реализацији програма показан је завидан ниво сарадње са јавним, цивилним, али и приватним сектором.

Медијски извештај

Присутством својих новинара и репортера у току Дечје недеље, активности су испратиле националне новинска агенција ТАНЈУГ, и следеће медијске куће: „Политика“, „Радио телевизија Србије“, „Радио Београд“, „Радио-телевизија Војводине“, „ТВ Пинк“, „Новосадска ТВ“, „Данас“, ТВ Н1, РТВ Студио Б, „ТВ Sky“, „Инфобиро“, многобројни национални и локални часописи, као и велики број локалних штампаних и електронских медија који су испратили дешавања у Дечијој недељи у својим локалним заједницама. Програм је представљен и на сајтовима Министарства за демографију и бригу о породици, Народне Скупштине Републике Србије, Савета за права детета Владе РС, Народног музеја. Интернет портали су кроз десетине чланака испратили догађаје. На сајту Пријатеља деце Србије и нашим странама на интернет друштвеним мрежама вођена је кампања промовисања централне теме Дечије недеље, пре, за време, као и након манифестације, као и свих пратећих програма и конкурса. Пријатељи деце Србије су фотографисали и снимали све догађаје централног програма Дечје недеље.

ЗАКЉУЧАК

Чланови радне групе формиране за спровођење Дечије недеље 2022. сагласни су да су општи циљеви манифестације постигнути и да је остварена намера да се акценат стави на анализу стања дечјих права у Србији и њихову примену у укупном корпусу. У квантитативном и квалитативном смислу урађено је више активности него што је програм предвидео, а преузети задаци обављени су на време, одговорно, квалитетно и креативно. Чланови Радне групе су поново констатовали да се административни и материјални трошкови и даље повећавају, што намеће разматрање реконципирања одређених програмских решења, али и потребу за тражењем нових донатора и пријатеља манифестације.

Б.2. „МОЈЕ ПРАВО ДА ЗНАМ СВОЈА ПРАВА“

У периоду 2020-2022. започета је реализација радионица под слоганом „**Моје је право да знам своја права и обавезе**“ у оквиру пројекта „Оснаживање представника младих и полиције у области превенције малолетничког криминала“. У овом пројекту, уз непосредну стручну помоћ, млади преузимају улогу едукатора и чине кључну карику у вршњачкој подршци. Тематске целине о којима се дискутује и учи кроз радионице, обухватају најчешће безбедносне ризике и претње са којима се сусрећу млади средњошколског узраста, као и безбедносну заштиту, а поред тога пружа им се и информација о њиховим законским правима и обавезама.

Пројекат „**Оснаживање представника младих и полиције у области превенције малолетничког криминала**“ од 2020. године, реализује Одсек за превенцију и сузбијање малолетничке делинквенције у Управи криминалистичке полиције, Министарства унутрашњих послова у сарадњи са Министарством просвете, науке и технолошког развоја и Удружењем грађана Пријатељи деце Србије, уз подршку Мисије ОЕБС у Србији. Пријатељи деце Србије су били задужени за активности на спровођењу прве компоненте пројекта – извођење радионица „**Моје је право да знам своја права и обавезе**“, намењених обуци 120 младих, представника ученичких парламената, будућих вршњачких едукатора из средњих школа у Београду, Новом Саду, Нишу, Крагујевцу, Суботици и Новом Пазару. Такође, учествовали смо у више консултативних састанака ради припреме 12 криминалистичких инспектора за малолетнике одређених за спровођење наведених радионица са младима из поменутих градова. Посебно треба истаћи да је од самог почетка пројекта, **обезбеђена партиципација младих на највишем нивоу**, јер активно учешће има Савет деце и младих Пријатеља деце Србије. Идеја о оваквом начину рада потекла је од деце и младих, који су дали сугестије на програм обуке и на дизајн промотивних и информативно-едукативних материјала, а непосредно и учествују у извођењу радионица са пројектним носиоцима.

Радионице су биле интерактивне, а одржаване су од стране тима представника полиције, просвете и ПДС-а уз непосредно учешће младих. Након завршетка радионица, презентација, смернице за спровођење радионица и поруке о правима и обавезама младих у контакту са законом и безбедносној заштити, достављене су младима који су учествовали на радионици, како би стечена знања поделили са вршњацима у својим школама. Млади који су завршили обуку на радионицама - као вршњачки едукатори, уз подршку наставника/стручних сарадника у својим школама организовали су радионице за вршњаке.

Тематске целине (у складу са Конвенцијом о правима детета), које се реализоване у оквиру радионица су:

- Идентитет и лична документа
- Кривична и прекршајна одговорност лица млађих од 18 година

- Превенција и заштита младих од различитих облика насиља и злоупотребе опојних дрога
- Право на информисање, помоћ и заштиту – развијање безбедносне културе

Б.3. ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ГРАНТ – Заједно за активно грађанско друштво (Швајцарска агенција за развој, Хелветас, Грађанске иницијативе)

Пријатељи деце Србије су на **Позив за доделу институционалних грантова** у оквиру пројекта „Заједно за активно грађанско друштво – АСТ”, који финансира Влада Швајцарске кроз Швајцарску агенцију за развој и сарадњу (СДЦ), између преко 250 пријављених организација изабране у 30 које су двогодишњу подршку и добиле.

Овај Позив за Институционалне грантове пружа организацијама грађанског друштва (ОГД) прилику да добију финансијску подршку за институционално оснаживање, да развију и ојачају капацитете за успостављање и јачање веза са грађанима. Изградња и развој капацитета обухвата групне обуке и индивидуално менторство које је имало за циљ да олакша и унапреди организациони развој као и да омогући веће повезивање са грађанима/кама и ширење друштвеног утицаја у темама од значаја за локалне заједнице.

ПДС је у другој години пројекта (2022.) кроз тренинг и менторски процес оснажио 11 локалних организација Пријатеља деце, од којих је шест, уз нашу подршку, израдило сопствене стратегију развоја. ПДС је такође израдио Фандрејзинг стратегију за период 2022-2026. и израдио методологију начина праћења базе подршке.

Линк:<http://priijateljidece.org/wp-content/uploads/2022/11/Fundraising-strategija-2022-2026.-1-10.pdf>

АКТ пројекат је финансијском подршком дела личног дохотка, кирије и комуникација подржао и одрживост свих програма ПДС-а.

В. ИНКЛУЗИЈА И СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

В.1. ОБУЦИМО ДЕЦУ СВРАТИШТА (P&G)

Захваљујући финансијској подршци компаније **Procter&Gamble** и њихових брендова Ариел и Ленор, Пријатељи деце Србије извели су важну акцију у којој је скоро 1000 деце, корисника/ца Свратишта, добило нову гардеробу.

Деца корисници Свратишта за децу и младе Града Новог Сада, Свратишта за децу Нови Београд, као и Свратишта за децу Београд, у период од децембра 2021. године до јуна 2022. године добили су сетове нове одеће (комплети тренерки, мајица, шортсева...).

Пријатељи деце Србије су поносни што су својом логистичком и експертском подршком допринели успешној реализацији ове акције, а у циљу своје мисије – подршци сваком детету у нашем друштву.

Деца корисници услуга свратишта долазе из најрањивијих група становништа, које све актуелне тешкоће многоструко теже погађају. Сматрамо изузетно важним да се сви друштвени актери придруже подршци деци у чему ће им Пријатељи деце Србије увек бити партнери.

В.2. ТОПЛИ ОБРОК ЗА СВАКО ДЕТЕ (Gvozden pediatrics)

ПДС је у сарадњи са педијатријском клиником Гвозден педијатрик из Мериленда (САД), у 2022. спровео акцију организовања и набавке **3.750** топлих оброка за децу кориснике Свратишта за децу Београд. Ради се о деци, претежно Ромима, која се налазе у уличној ситуацији и живе у негигијенским насељима, без струје и текуће воде.

В.3. ХИГИЈЕНСКА СРЕДСТВА ЗА НАЈУГРОЖЕНИЈУ ДЕЦУ (P&G)

У сарадњи са компанијом P&G, ПДС је у 2020. години постао носећа тачка расподеле хуманитарне помоћи за најугроженију децу и породице – снабдевајући их средствима за општу и личну хигијену, широм Србије.

ПДС је у току 2022. године уз велику подршку волонтера поделио 70 палета помоћи, а корисници помоћи су 15 организација са око 10.000 корисника. Акција се наставља и у 2023. години.

В.4. ХУМАНИТАРНА АКЦИЈА „МОЈ ПРВИ НОВОГОДИШЊИ ПАКЕТИЋ“

Хуманитарна акција доделе новогодишњих пакетића је активност коју Пријатељи деце Србије, традиционално реализују уз подршку својих партнера годинама уназад. Ове године, поделили смо укупно 50 пакетића уз подршку компаније P&G. Пакетиће су примила деца из угрожених породица из 15 општина.

Сваки пакет направљен је према потребама појединачног детета (узрасту и полу) и састојао се од: 2 зимска одевна предмета (дукс, доњи део тренерке или хеланке), 1 играчке, 1 књиге (поклон Пријатеља деце Србије, комплета кондиторских производа (слатко+слано).

Све припремне активности (набавке, сортирање, паковање) су обављене до 20. децембра, а све пакетиће је бесплатно као свој допринос акцији превезла курирска служба Д експрес. У спровођење активности, сем запослених, били су укључени волонтери ПДС-а.

Г. БЕЗБЕДНОСТ И ЗДРАВЉЕ

Г.1. “ГРАДИМО ПОВЕРЕЊЕ” (Уникредит фондација)

Захваљујући УниКредит Фондацији са децом широм Србије пришли смо конструктивно проблемима менталног здравља који их највише погађају и градимо поверење које је неопходан фактор у борби са овом врстом изазова. Истраживање које смо објавили почетком ове године “ЈА У ПАНДЕМИЈИ” – проблеми менталног здравља из угла детета, показало је да су деца погођена утицајима анксиозности и депресије, као и још озбиљнијим ескалацијама ових проблема и да им недостаје како системска тако и адекватна вршњачка подршка.

Пројекат “ГРАДИМО ПОВЕРЕЊЕ” тежи да допринесе информисаности деце, родитеља/старатеља, здравствених радника и целе заједнице о важности и механизмима како превенције тако и интервенције у области менталног здравља деце. Сматрамо посебно важним да се деци која имају проблеме – одмах, ефикасно, на њима одговарајући начин и без стигматизације пружи подршка. У току 2022. године пројекат је са децом и младима реализован на летњем кампу на Вршачком брегу, затим кроз локалне радионице у 12 градова у Србији, са циљем да се утврди како они виде проблеме менталног здравља деце, али и могућа друштвена решења. Започето је и мапирање бесплатних услуга подршке менталном здрављу деце и младих у Србији, као и публикације за родитеље.

Г.2. Национална конференција: „КАКО ДА СВАКО ДЕТЕ БУДЕ БЕЗБЕДНО – ТУ ГДЕ ЖИВИМ ТУ САМ СИГУРАН/НА“

У Београду, 18.11.2022. год, одржана је национална конференција деце о младих у Народној скупштини РС поводом обележавања Светског дана детета. Учествовало је преко 100 средњошколаца и народни посланици и стручњаци у области права детета, а овогодишња седница је одржана на тему „Како да свако дете буде безбедно – Ту где живим, ту сам сигуран/на“ . Конференција је реализована у сарадњи Пријатеља деце Србије и Народне скупштине РС. Отворио ју је председник НС др Владимир Орлић, а средњошколце је поздравила и министарка Министарства за бригу о породици и демографију проф. др Дарија Кисић, као и шефица Одсека за превенцију и сузбијање малолетничке делинквенције у Управи криминалистичке полиције, Оливера Зечевић и директорка Пријатеља деце Србије Ива Ераковић.

Обраћајући се учесницима конференције, др Орлић је указао на неопходност информисања и едукације младих, јачања интерсекторске сарадње надлежних институција и ангажовање свих расположивих механизма подршке, у циљу заштите права и безбедности деце.

Деци и младима се такође обратила и директорка ПДС-а, Ива Ераковић, која их је у име организације поздравила и подстакла да отворено говоре о својим проблемима у области безбедности.

Седницом су традиционално председавала деца, овог пута су то биле Кристина Милорадовић из Пожаревачке гимназије и Аиша Јунцу, из Медицинске школе “Надежда Петровић” из Земунa.

Седница је отпочела кратком пројекцијом филма специјално израђеном за ову прилику, а настао је кроз конкурс за децу поводом Дечје недеље, на тему “Шта ми треба да растем до неба”. Дечја недеља је реализована под покровитељством Министарства за бригу о породици и демографију, а сам филм је направљен захваљујући сарадњи Народне скупштине и Пријатеља деце Србије.

Након филма и обраћања званичника младим “парламентарцима”, други део конференције био је резервисан за учешће деце и младих у дискусији на тему њихове безбедности. Млади парламентарци су износили своје ставова на теме:

- Како деца и млади могу да допринесу повећању културе безбедности својих вршњака?
- Како виде укљученост деце и младих у доношењу одлука? Како да се глас деце и младих укључи и током процеса доношења нових закона и других прописа?
- Шта би могли да ураде у наредном периоду ради повећања активизма деце у школама и локалној заједници?
- Које примере добре и лоше праксе издвајају?

Пре излагања деце, присутнима се обратила Оливера Зечевић која је из експертског угла представила постојеће механизме остваривања безбедности деце, као и начине да деца пријаве проблем и потраже помоћ, а из угла Министарства унутрашњих послова, као и резултате њихове сарадње са другим значајним актерима у овој области.

Сама дискусија се одвијала у виду излагачких кругова од по пет излагача. Било је шест оваквих кругова и свако од учесника је имао два минута да изнесе свој став, критике, предлоге, проблеме и сл. Пре самих парламентарца на говорницу је изашао Марко Митровић из UNICEF-а, који је говорио о два платформама УНИЦЕФ - за волонтирање и за партиципацију и учешће у позитивним променама.

Млади су углавном били сагласни око проблема и примера добре и лоше праксе које примећују у срединама где живе, а због значаја њиховог доприноса определили смо се за детаљнији приказ њихових излагања, а следе и изведене препоруке.

Никола Веселиновић из Новог Сада, ученик саобраћајне школе говорио је о доброј пракси у Новом Саду и навео да је то једини град који има градски ученички парламент у коме је преко 112 посланика, „малих парламентарца“. Даље је нагласио да сматра да су деца у већим градовима сигурнија, у односу на њихове вршњаке из мањих средина, као и да се безбедност у школи развијала, али не довољно и не једнако у свим школама. Школски полицајац није често у школи и ученици немају утисак да је то особа на коју могу стално да рачунају. Николин предлог је био да се подржи иницијатива Игора Јурића да свака

општина има координационо тело за превенцију насиља - на тај начин насиља било све мање насиља.

Хана Фифа из Сремских Карловаца додала је да децу и њихову безбедност највише повезују са школом и да би тај фокус требало пребацити на безбедност ван школа и институција. Поменула је да већина младих има страх од професора или педагога и да ће се у њиховом присуству (односно у школи) понашати примереније. Безбедност младих као људи, а не само као ученика је много битнија.

Ђорђе Шука из Школе за ученике оштећеног вида Вељко Рамадановић, осврнуо се на трговину људима поменувши да је тај проблем, иако медијски заступљен, тинејџерима недовољно познат, а они су најугроженија категорија. Најважнији фактор у превенцији ове врсте злоупотребе је друштво, јер ако покажемо разумевање за људе око нас они неће имати потребу да остварују ризичне контакте са странцима.

Јана Миодраговић из медицинске школе у Крушевцу рекла је да такође треба да заштитимо „сами од себе“. Ментално здравље је тема о којој треба причати и омогућити младима да имају коме да се обрате.

Милица Мишић са Звездаре причала је о реаговању на насиље и да има много начина да се на насиље реагује, али много је важније подстакнути децу да реагују, да искористе ресурсе, да се не плаше и да буду упознати са тим да постоји анонимна пријава. Деца не само да доживљавају насиље већ и ћуте о њему. Додала је да ни у њиховој школи нема школског полицајца.

Алекса Николић из Ниша иде у медицинску школу и члан је Уницеф омладинског одбора. Осврнуо се на непостојање закона о родно заснованом насиљу и да је то велики пропуст јер се пуно злочина дешава из мржње само зато што је неко другачији. Нада се да ће ускоро постојати закон који прописује казне за злочине из мржње према ЛГБТ популацији. Такође, тимови за превенцију насиља у школама који реагује само када ученик доживи насиље у породици је грешка јер је породично насиље мање заступљено него вршњачко. Задатак педагошко - психолошке службе је да се бави овом темом, јер ће се млади у супротном пре обратити вршњацима за помоћ. Проблеми менталног здравља настају и због вршњачког насиља. Важно је подићи свест родитељима да децу усмеравају ка психолозима и психијатрима када им се дете обрати за помоћ. Предлог је да се уведе школски полицајца и да то буде особа која ће држати и неке радионице и упознати се са децом која похађају школу.

Душица Стојковић из Новог Сада прича о реаговању на насиље и спомиње да закони и казне имају велику улогу, али да ипак већу улогу имамо ми који би реаговали. Њена порука свима је да не треба да ћутимо и окрећемо главу јер то сутра може бити и наш проблем.

Павле Петровић из Батајнице говорио је о томе да је проблем и у професорима и осврнуо се на догађај у његовој школи када је једна професорка викала и вређала његову другарицу. Његов закључак је да треба обратити пажњу на то ко образује децу.

Ивана Чепић из Пожаревца додала је да је породично насиље озбиљна ствар и да је то другачије када је женска особа у питању и да су злочини из мржње и фемицид такође врло битне теме. Као озбиљан проблем навела је и патријархат који је веома заступљен у њеном граду. Држећи радионице увидела је да ће се вршњаци пре обратити некоме њиховог узраста и да је то такође још један начин да им се помогне. Поменула је да се о фемициду информишемо у новинама јер не постоје званични подаци. Такође се захвалила НВО сектору јер су најчешћа спона између младих и доносиоца одлука.

Алексеј Чобановић из Београда рекао је да је велика злоупотреба психоактивних супстанци које деца и да вршњачко насиље доводи до тога да деца и млади помисле да је спас у психоактивним супстанцама.

Дубравка Обрадовић из Новог Сада мисли да млади немају поверења у одрасле, да не осећају подршку као и да њихов проблем није валидан. Млади морају да знају да нису одговорни за проблеме у њиховој породици.

Милица из Београда говори да треба такође да се запитамо зашто неко врши вршњачко насиље, да ли је та особа у неком другом контексту била жртва?

Корисници Завода за васпитавање деце и омладине Естер Раковић и Миодраг Метусев, уз помоћ васпитача Катарине Димитријевић, говорили су о безбедности на интернету. Говорили су о његовим добрим и лошим странама, али и злоупотреби интернета. За њих су добре стране то што могу да комуницирају са вршњацима, друже се и учити. О лошој страни интернета рекли су да је најзаступљеније интернет завођење, злоупотреба личних података, фотографија и појава секти на интернету, дистрибуције дечије порнографије као и зависност од интернета. Такође, поделили су савете како да се заштитимо и упутили нас да не остављамо личне податке на интернету, не причамо са странцима и не одајемо своју шифру.

Чедомир Каралеић из Седме београдске гимназије мисли да свако треба да крене од себе и да преиспита шта је то што свако може да учини у креирању сигурнијег окружења.

Анка Ђурић из Ваљева мисли да безбедност не треба да се огледа само у инфраструктури, већ у осећају сигурности и слободи да можемо сигурно да се крећемо сваког дана. Њена велика жеља је да деца могу самостално да доносе одлуке и да се не плаше шта ће се догодити на путу до школе. Солидарним акцијама може се повећати осећај сигурности у заједници.

Матеј Чолић из Смедерева причао је о декаденцији друштва. Породице су пропале, деца имају лош однос са својим родитељима и зато немају коме да се обрате па су самим тим препуштена сама себи. Децу нема ко да едукује, а рекламирају се нездраве ствари као што су ријалити програми.

Силвија Вучковић из балетске школе Лујо Давичо мисли да тимови за насиље понекад занемарују и умањују насиље из „бирокуратских“ разлога или вођени компетитивним односом школа – „ко има бољи имиџ“. Тражили су школског полицајца јер се ученици плаше да иду по ужину.

Ангелина Жеравчић из Шесте београдске гимназије сматра да је проблем менталног здравља то што су одрасли недовољно освешћени о значају менталног здравља, а све то утиче на безбедност деце у друштву.

Анђела из Медицинске школе у Ваљевоу мисли да насиље потиче од породичних проблема као што су финансијски проблеми и немаштина па се деца угледају на родитеље. Превише је криминала и корупције, а то се додатно пропагира тиме што се пуштају различити ријалити програми и то утиче на децу и младе.

Аљиљ Бектеш школа Вељко Рамадановић сматра да је насиље веома заступљено свуда и да се насилник постаје, не рађа се. Најзаступљеније је вршњачко и насиље над женама и подсећа да је ове године убијено двадесетпет жена и да ми као друштво морамо нешто да урадимо по том питању.

Вук Ђорђевић са Звездаре мисли да је велики фактор вербално насиље због различитих финансијских могућности. Овакав вид насиља (прозивке, унижавање...) се често занемарује чак и од стране наставника и шаљу се поруке да жртва не треба да буде осетљива на такво насиље.

Катарина Стојићевић из зуботехничке школе у Београду сматра да није довољно заступљена тема безбедности и да све почиње од куће. Због начина опхођења родитеља и мањка пажње деца постају агресивна али и жртве вршњачког насиља. Уз спорт би се могла средити депресија и анксиозност.

Милица Радовановић из Београда мисли да је едукација родитеља много битнија и да неки не схватају колико је деци тешко и када деца затраже помоћ нико их не саслуша до краја. Професоре у школама не занима суштина проблема већ процедуре, а некада казну добије неко ко није крив.

Жељко Куч из Крагујевца мисли да треба да постоји заштитник права детета јер ми смо грађани као и сви други, али потребно је посебно тело и већа посвећеност заштити деце. Такође обавестио нас је да у Крагујевцу постоји бесплатни психолог доступан свима.

Данка Јакшић из Београда сматра да је ментално здравље табу тема и деца се неће обратити одраслима јер верују да су они само фигуративно ту.

Јана Денчић из балетске школе Лујо Давичо мисли да су сви некад жртве насиља и да на насиље мора да се реагује. Страх и брига су разумни и настају јер се плаше да их неће схватити озбиљно.

Софија Тешановић из Београда рекла је да њихова школа има два школска полицајца који долазе често у школу. Такође имају безбедносне картице, али лоша страна тога је што се картице лако могу заменити.

На крају дискусије, која је трајала два сата, "парламентарцима" су се опет обратиле Ива Ераковић и Оливера Зечевић које су одговориле ученицима на постављена питања у току саме дискусије.

На тему школског полицајца, Оливера је објаснила да није ни сврха тога да се школе претворе у "затворе", тј. да стварају утисак неког репресивног режима, па да мора свуда да буде чувар, већ да је замисао да у школама са повећаним ризиком због демографских и социоекономских карактеристика, понегде буде школски полицајац као додатна подршка школи у успостављању културе безбедности.

Ученицима се такође обратиле и чланице одбора за права детета Нада Мацура и Драгиња Влк.

Седницу је сумирао омладински радник Дражен Зацера, испред ПДС-а.

Кључне препоруке деце су:

- Потребна је већа пажња система социјалне заштите, образовања и здравства и њихова обједињена улога у очувању менталног здравља деце;
- Нужна је већа присутност школских полицајаца;
- Важан је заједнички ангажман родитеља, школског психолога, педагога и професора када се деси проблем у образовној институцији, на организован и унапред планиран и предвиђен начин;
- Адекватније реаговање на насиље: не реагује се увек на насиље, него тек када насиље ескалира у веома опасном облику;
- Деца траже да закони адекватно кажњавају насилнике, а санкције треба поштрити;
- Подизање свести у друштву о свим облицима насиља јер је утисак да се многи облици насиља уопште не препознају као такви, а за многе постоји толеранција која не би смела постојати;
- Деца скрећу пажњу да су изложена насиљу од стране појединих просветних радника и да нису системски заштићени од тога;
- Потребно је оснажити родитеље/старатеље да на прави начин подрже децу, као и омогућити им ресурсе за додатну саветодавну помоћ која ће бити доступна у свим срединама;
- Потребно је оснажити породицу и друштвено приоритетизовати њен развој: породица са негованим односима је ресурс како за борбу са последицама насиља тако и место превенције насиља;
- Потребно је регулисати медијски садржај који је јавно доступан, пре свега ријалити програме који промовишу насиље, злоупотребу супстанци и криминал;
- Потребна је јаснија и посвећенија законска регулатива која се бави правима деце, а уже и безбедношћу деце.
- Деца истичу потребу за оснивањем институције Заштитника права детета.

Д. ЗДРАВА ЖИВОТНА СРЕДИНА И ОДРЖИВИ РАЗВОЈ

Д.1. #ENVIRONMENTOOL

Након успешне реализације пројекта #ЗаПланету, Пријатељи деце Србије су наставили са радом на освешћивању младих грађана о заштити животне средине.

Овог пута кроз пројекат "Supporting youth environmental activism with creative and youth-made tools – #EnvironmentTOOL". У оквиру овог пројекта реализована је летња школа за 20 младих активиста у Сремским Карловцима, током које су млади из целе Србије имали прилику да стекну знања из области заштите животне средине, активизма, комуникације, одрживог развоја, али и вештина које прате ова знања.

Током летње школе млади су имали прилику да прошире своја знања о екологији и одрживом развоју и да оснажени тим сазнањима учествују у стварању креативних и практичних алата за едукацију у области екологије (друштвене игре, стикере, филтере), као и креирања сајта о ПДС-а у области зелених политикама. Као последњу активност пројекта, ПДС ће подржати реализацију Акционог месеца, експерименталне активности током које ће учесници Летње школе имати прилику да тестирају креиране алате.

Пројекат реализују Пријатељи деце Србије у сарадњи са Унијом средњошколаца Србије, а подржава га Европска омладинска фондација Савета Европе.

Д.2. ДИЈАЛОГОМ од ЕКО анксиозности до ЕКО акције 2022-2023 (Еразмус +)

Пројекат ДИЈАЛОГОМ од ЕКО анксиозности до ЕКО акције је заговарачка иницијатива младих са доносиоцима одлука и најширом заједницом за активно укључивање младих у процесе доношења и измена политика одрживог развоја и њиховог утицаја на исте и њихову примену.

Циљ овог пројекта јесте да се безнадежност коју млади осећају, а која је великим делом узрокована еколошким променама и лошим прогнозама за будућност које оне носе – преусмери у позитивну акцију ка еколошкој одрживости у којој ће млади бити носећа снага и елемент доношења промена – уз поруку да друштво не сме да заборави на снагу њиховог утицаја.

Током петодневног кампа 30 младих активиста из целе Србије оснажено је за вршњачку подршку у области заштите животне средине, климатских промена и екоанксиозности. Након кампа креирали су индивидуалне радионице, које су одржали у својим локалним срединама. Укупно је одржано 12 радионица "Локлани дијалог младих о заштити животне средине" у којој је укупно учествовало 250 младих. Паралелно са овим процесом реализовано је истраживање о ставовима младих о учешћу младих у заштити животне средине, учешће у истраживању узело је 800 младих старости од 14-24 година. Резултати истраживања биће обрађени у 2023. години, а омладински активисти, учесници кампа су у процесу креирања првог документа са препорукама младих о учешћу младих у заштити

животне средине у Србији (на основу дијалога са својим локалним вршњацима и спроведених истраживања). У периоду мај-јун 2023. и године организоваћемо модел „националне јавне расправе“ за овај документ.

Остале активности – нови подстицаји и иницијативе

Извршна директорка организације, ангажовани сарадници и активисти на различите начине били су активни у реализацији програма, учествовали су по позиву на различитим стручним скуповима, конференцијама, и другим јавним манифестацијама, као и семинарима и едукацијама од важности за децу и јавно деловање, којим се доприноси заштити, промоцији и остварењу права детета – како директно, тако у онлајн формату.

Запослени и активисти ПДС-а учествовали су и на различитим тренинзима и обукама у области активизма, управљања кампањама јавног заговарања, прикупљања средстава, менаџмента друштвених мрежа и других канала комуникације.

Између осталог извршна директорка ПДС је у својству излагача учествовала на националној конференцији: „Одговорност у заштити права детета“, у оквиру панела „Права детета и медији“, у организацији Покрајинског заштитника грађана (01. јун, Нови Сад) као и на Конференцији „Унапређивање рада образовних институција кроз кроз едукативне садржаје Народне скупштине РС и Пријатеља деце Србије“, (27. јун, Народна скупштина РС, Београд).

Такође, директорка ПДС-а је испред Мреже организација за децу Србије кандидована за представницу у процесу оснивања Савета за сарадњу и развој цивилног друштва, Владе РС, те је у том процесу учествовала на више састанака и консултација.

У 2022. години, успешно смо акредитовали два стручна семинара код Завода за унапређивање образовања и васпитања, а њихова реализација је у припреми и отпочеће у 2023. години:

Акредитовани семинари у понуди су:

- 1. Деца и медији – образовне институције као савезник у стварању здравог медијског окружења за децу**
- 2. Карикатура у учионици – карикатура као ликовни израз, средство комуникације и алат за интердисциплинарну наставу**

Оба семинара креирана су на темељу вишедеценијског рада Пријатеља деце Србије у оквиру тема заштите деце у медијима и реализацији националног такмичења за најбољу дечју карикатуру Мали Пјер. Аутори и реализатори семинара су цењени стручњаци у овим областима и вишегодишњи сарадници ПДС-а у креирању и реализацији поменутих програма.

Више о садржају самих семинара, ауторима, реализаторима, припадајућем броју бодова за стручно усавршавање можете прочитати у званичном каталогу на сајту ЗУОВ:

Линкови: <https://zuov-katalog.rs/index.php?action=page/catalog/view&id=1412>

<https://zuov-katalog.rs/index.php?action=page/catalog/view&id=1188>

Пријатељи деце Србије спровели су у периоду новембар – децембар 2021. године истраживање “ЈА У ПАНДЕМИЈИ” – проблеми менталног здравља из угла детета, а подржала га је Народна скупштина РС. Резултати овог истраживања објављени су у јануару 2022.

Можете их преузети на следећем линку: <https://prijateljidece.org/rezultati-istrazivanja-ja-u-pandemiji-problemi-mentalnog-zdravlja-iz-ugla-deteta/?lang=sr>

Сарађивали смо са Мрежом организација за децу (МОДС) као и Националном асоцијацијом практичара/ки омладинског рада (НАПОР), са којом смо у 2022. години окончали процес реакредитације омладинског рада ПДС-а. Радил смо на активностима заступања и заговарања код доносиоца одлука и учествовали у јавним кампањама. Активни смо учесник састанака, радних група и тренинга у како у јавном сектору, тако у цивилном друштву.

Савет деце и младих ПДС у 2022. години био је у транзиционој фази у којој смо се бавили његовим прилагођавањем реалним потребама и развојем.

У току 2022. године, били смо видљиви и веома активни на друштвеним мрежама и сајтовима организације (Пријатељи деце Србије и Деца и медији).

У континуитету подносимо конкурсну документацију за предлоге нових пројеката, како код домаћих, тако код страних донатора. У сталном смо процесу организационих и програмских унапређивања, оснаживању младих волонтера, сарадника и стручњака, као и унапређивању програмског рада и пратећих процедура и докумената. У току 2021. године усвојени су Стратешки и Комуникациони план организације за период од 2021-2026. године.

Медији:

Гостовали смо у различитим ТВ и радио програмима, и појавили се као саговорници или реализатори активности које су у више десетина чланака представљени у штампаним медијима.

Извештај реализовала:

Ива Ераковић,

Извршна директорка